

SUOMEN SÄÄDÖSKOKOELMA

Julkaistu Helsingissä 15 päivänä huhtikuuta 2011

330/2011

Laki

valvontarangaistuksesta

Annettu Helsingissä 8 päivänä huhtikuuta 2011

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain soveltamisala

Tässä laissa säädetään valvontarangaistuksen täytäntöönpanosta. Valvontarangaistuksen tuomitsemisen edellytyksistä säädetään rikoslain (39/1889) 6 luvun 11 a §:ssä.

2 §

Valvontarangaistus

Valvontarangaistus on ehdottoman vankeusrangaistuksen sijasta tuomittava rangaistus, jonka suorittamista valvotaan teknisillä välineillä ja muilla tässä laissa säädetyillä tavoilla.

Valvontarangaistuksen sisältönä on tuomitun velvollisuus pysyä asunnossaan sekä osallistua hänelle määrättyyn toimintaan. Valvontarangaistus voidaan panna täytäntöön muussakin sopivassa paikassa, jossa tuomittu

on hoidettavana tai jossa hän muutoin oleskelee.

3 §

Toimintavelvollisuus

Valvontarangaistukseen tuomitun on osallistuttava valvontatapaamisiin, tehtävä työtä, osallistuttava koulutukseen, kuntoutukseen, toimintaohjelmiin tai muuhun vastaavaan, tuomitun toimintakykyä ja sosiaalisia valmiuksia ylläpitävään tai edistävään toimintaan.

Työtä ja muuta toimintaa on oltava vähintään 10 ja enintään 40 tuntia viikossa siten kuin 9 §:ssä tarkoitetussa toimeenpanosuunnitelmassa määrätään. Velvollisuus osallistua työhön tai muuhun toimintaan voidaan vahvistaa tätä suuremmaksi, mutta enintään 50 tunniksi viikossa, jos siihen on toiminnan sisällöstä, matka-ajoista taikka muusta vastaavasta seikasta johtuva erityinen syy.

Työ ja muu toiminta on ajoitettava muuksi kuin kello 21:n ja kello 6:n väliseksi ajaksi, jollei toimeenpanosuunnitelmassa työstä tai toiminnasta aiheutuvasta syystä toisin määrätä.

HE 17/2010
LaVM 30/2010
PeVL 30/2010
EV 266/2010

4 §

Poistuminen asunnosta

Tuomittu saa poistua asuntonsa ulkopuolelle ainoastaan 9 §:ssä tarkoitetussa toimeenpanosuunnitelmassa ja viikoittaisessa aikataulussa määrättyllä tavalla, jollei 17 §:stä muuta johdu.

5 §

Täytäntöönpanosta vastaavat viranomaiset

Rikosseuraamuslaitos ja ulosottomies huolehtivat valvontarangaistuksen täytäntöönpanosta.

6 §

Valvonta

Valvontarangaistukseen tuomittua valvotaan hänen asuntoonsa asennettavilla, tuomitun haltuun annettavilla taikka tuomitun ylläpantteeseen, nilkkaan tai vyötärölle kiinnitettävillä teknisillä välineillä taikka tällaisten välineiden yhdistelmällä. Tässä tarkoitettu tekninen väline ei saa mahdollistaa kotirauhan piiriin ulottuvaa, pakkokeinolain (450/1987) 5 a luvun 1 §:ssä tarkoitettua teknistä kuuntelua eikä teknistä katselua.

Rikosseuraamuslaitoksen on pidettävä riittävästi yhteyttä tuomittuun ja paikkaan, jossa tuomittu osallistuu hänelle määrättyyn toimintaan, sekä tehtävä valvontakäyntejä tuomitun asuntoon ja paikkaan, jossa tuomittu osallistuu toimintaan. Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehellä ja hänen seurassaan olevalla 29 §:ssä tarkoitetulla apuvalvojalla on oikeus asunnossa pysymisvelvollisuuden ja päihteettömyyden valvomiseksi ennalta ilmoittamatta päästä tuomitun asuntoon. Valvontakäynneillä on vältettävä aiheuttoman huomion herättämistä. Valvonta on toteutettava puuttumatta enempää kenenkään oikeuksiin ja aiheuttamatta suurempaa haittaa kuin on välttämätöntä tehtävän suorittamiseksi.

2 luku

Valvontarangaistuksen edellytysten selvittäminen

7 §

Edellytysten selvittäminen ja toimeenpanosuunnitelma

Rikosseuraamuslaitoksen on syyttäjän tai tuomioistuimen pyynnöstä selvitettävä valvontarangaistuksen tuomitsemisen kannalta merkitykselliset epäillyn henkilökohtaiset olosuhteet ja muut valvontarangaistuksen tuomitsemisen edellytykset. Selvityksessä on oltava:

1) rikoksesta epäillyn suostumus mahdollisen rangaistuksen tuomitsemisesta valvontarangaistuksena;

2) arvio rikoksesta epäillyn asunnon soveltuvuudesta valvontarangaistuksen suorittamiseen;

3) arvio siitä, voidaanko rikoksesta epäillylle, jos hänet tuomitaan, määrätä velvollisuus osallistua 3 §:ssä tarkoitettuun toimintaan;

4) arvio 3 §:ssä tarkoitettuun toimintaan osallistumisen aiheuttamasta liikkumisen tarpeesta asunnon ulkopuolella;

5) arvio rikoksesta epäillyn henkilökohtaisista olosuhteista ja kyvystä suoriutua valvontarangaistuksesta.

Selvityksestä on lisäksi käytävä ilmi mahdolliset muut epäillylle aikaisemmin tuomitut valvontarangaistukset. Selvitykseen on sisällytettävä Rikosseuraamuslaitoksen lausunto siitä, onko valvontarangaistuksen tuomitseminen perusteltua rikoksesta epäillyn sosiaalisten valmiuksien ylläpitämiseksi tai edistämiseksi.

Jos Rikosseuraamuslaitos pitää valvontarangaistusta perusteltuna taikka syyttäjä tai tuomioistuin sitä erikseen pyytää, selvitykseen liitetään toimeenpanosuunnitelma, johon on sisällytettävä:

1) tieto valvontarangaistuksen suorittamiseen tarkoitettusta asunnosta;

2) tieto työstä, kuntoutuksesta, koulutuksesta tai muusta toiminnasta sekä valvontata-

paamisista, joita valvontarangaistukseen sisältyisi, sekä tieto niiden viikoittaisesta tuntimäärästä;

3) tieto toimintaan osallistumisen aiheuttamasta asunnosta liikkumisen määrästä ja liikkumisen ajoittumisesta.

Tuomioistuimien saa tuomita rikoksesta epäillyn valvontarangaistukseen vain, jos siihen on tuomioistuimen arvion mukaan 1 momentissa tarkoitetun selvityksen perusteella edellytykset ja tuomioistuimelle on ennen rangaistuksen tuomitsemista toimitettu valvontarangaistuksen toimeenpanosuunnitelma.

8 §

Menettely edellytysten selvittämisessä ja toimeenpanosuunnitelmaa tehtäessä

Rikoksesta epäiltyä on kuultava toimeenpanosuunnitelmaa laadittaessa. Hänelle on tarkoin selvitettävä valvontarangaistukseen liittyvien velvollisuuksien ja rajoitusten merkitys sekä seuraamukset niiden rikkomisesta.

Rikoksesta epäillyn on annettava suunnitelman laatimista varten tarpeelliset tiedot käyttämästään lääkityksestä.

Toimeenpanosuunnitelmaan on liitettävä valvontarangaistuksen suorittamiseen käytettäväksi suunnitellussa asunnossa asuvien täysi-ikäisten kirjallinen suostumus valvontarangaistuksen täytäntöönpanoon ja täytäntöönpanoon liittyviin valvontakäynteihin asunnossa. Suostumuksen tulee sisältää rikoslain 6 luvun 11 a §:n 2 momentissa tarkoitettu vakuutus siitä, että suostumus on annettu omasta vakaasta tahdosta. Alle 18-vuotiaan mielipide on selvitettävä ja häntä on kuultava yhteistyössä lastensuojeluviranomaisten kanssa siten kuin lastensuojelulain (417/2007) 20 §:ssä säädetään. Mielipide on kirjattava suunnitelmaan liitettävään asiakirjaan. Valvontarangaistuksen täytäntöönpanoon ei saa ryhtyä, jos alaikäinen perustelusta syystä vastustaa täytäntöönpanoa ja hän on ikänsä ja kehitystasonsa puolesta kypsä arvioimaan asiaa.

3 luku

Valvontarangaistuksen täytäntöönpano

9 §

Toimeenpanosuunnitelman täsmentäminen

Rikosseuraamuslaitos laatii ja vahvistaa täsmennetyn valvontarangaistuksen toimeenpanosuunnitelman viipymättä, kun rangaistus on 11 §:ssä tarkoitetulla tavalla tullut täytäntöönpanotavaksi. Täsmennettyyn toimeenpanosuunnitelmaan on merkittävä rangaistuksen arvioitu alkamispäivä. Täsmennetty suunnitelma sisältää koko valvontarangaistuksen täytäntöönpanon aikaa koskevat, 7 §:ssä tarkoitettua suunnitelmaa tarkemmat tiedot ja määräykset:

- 1) tuomitun asunnosta;
- 2) 3 §:ssä tarkoitetun toiminnan sisällöstä, viikoittaisesta tuntimäärästä ja tarpeellisista matka-ajoista;
- 3) valvonnasta, sen edellyttämistä teknisistä valvontavälineistä ja valvontatapaamisista;
- 4) ajasta, jonka tuomittu on velvollinen pysymään asunnossaan, sekä siitä, miten tämä aika ajoittuu;
- 5) tuomitun oikeudesta liikkua asuntonsa ulkopuolella;
- 6) tuomitun sosiaalisen selviytymisen edistämiseksi tarpeellisista tukitoimista;
- 7) tuomitun henkilökohtaisten asioiden hoitamiseen varattavasta ajasta;
- 8) muista vastaavista valvontarangaistuksen täytäntöönpanolle välttämättömistä ehdoista.

Täsmennetty suunnitelma on laadittava yhteistyössä tuomitun kanssa. Rikosseuraamuslaitos laatii lisäksi valvontarangaistuksen suorittamisen viikoittaisen aikataulun.

10 §

Toimeenpanosuunnitelman muuttaminen

Olosuhteiden olennaisen muuttumisen tai muun siihen rinnastettavan hyväksyttävän

syyn vuoksi Rikosseuraamuslaitos voi muuttaa toimeenpanosuunnitelmaa. Suunnitelmaa muutettaessa noudatetaan, mitä 9 §:n 2 momentissa säädetään.

11 §

Valvontarangaistuksen suorittamisaika

Valvontarangaistuksen täytäntöönpano on aloitettava viipymättä ja valvontarangaistus on suoritettava loppuun vuoden kuluessa siitä, kun tuomio on tullut täytäntöönpanokelpoiseksi, jollei 3 momentista muuta johdu. Useaa valvontarangaistusta jäljempänä 22 §:ssä tarkoitetulla tavalla täytäntöön pantaessa määräaika on kuitenkin yksi vuosi ja kuusi kuukautta luettuna viimeisenä täytäntöönpanokelpoiseksi tulleesta tuomiosta.

Valvontarangaistuksen suorittaminen alkaa päivänä, jona täsmennetyn toimeenpanosuunnitelman vahvistamisen jälkeen rangaistuksen täytäntöönpanossa tarpeelliset tekniset valvontavälineet on asennettu tai annettu tuomitun haltuun. Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehellä on oikeus päästä tuomitun asuntoon teknisten valvontavälineiden asentamista, korjaamista ja poisottamista varten. Muutoin valvontarangaistuksen pituuden laskemisessa noudatetaan soveltuvin osin, mitä vankeuslain (767/2005) 3 luvun 1 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuun enimmäisaikaan ei lasketa aikaa, jonka valvontarangaistus on 19 §:ssä tarkoitettua syystä ollut keskeytettynä, eikä aikaa, joksi valvontarangaistuksen suorittamisen aloittaminen on kielletty. Enimmäisaikaan ei lasketa myöskään aikaa, jonka valvontarangaistus on ollut väliaikaisesti keskeytettynä 20 §:ssä tarkoitettua syystä tai tilapäisesti keskeytettynä 21 §:n 1 momentissa tarkoitettua syystä taikka joksi valvontarangaistuksen aloittaminen tai jatkaminen on kielletty 27 §:n 1 momentissa tarkoitettua syystä. Jos valvontarangaistuksen täytäntöönpanoa ei voida aloittaa tämän pykälän 1 momentissa säädettyssä ajassa sen vuoksi, että tuomittu on tutkintavankina, suorittamassa muuta rangaistusta tai aikaisempi valvontarangaistus on keskeytettynä, noudatetaan, mitä jäljempänä 21 §:n 2 ja 3 momentissa säädetään.

12 §

Täytäntöönpanon aloittaminen käräjäoikeuden tuomion perusteella

Valvontarangaistuksen täytäntöönpano voidaan käräjäoikeuden tuomion perusteella aloittaa ennen kuin tuomio on saanut lainvoiman, jos tuomittu kirjallisesti suostuu täytäntöönpanoon ja on tyytynyt tuomioon siltä osin kuin hänet on tuomittu valvontarangaistukseen.

13 §

Tuomitun yleiset velvollisuudet

Valvontarangaistukseen tuomittu on velvollinen:

1) osallistumaan 9 §:ssä tarkoitetun täsmennetyn toimeenpanosuunnitelman laatimiseen;

2) osallistumaan 3 §:ssä tarkoitettuun toimintaan ja pysymään asunnossaan täsmennetyssä toimeenpanosuunnitelmassa määrättyllä tavalla;

3) noudattamaan täsmennettyä toimeenpanosuunnitelmaa ja viikoittaista aikataulua;

4) osallistumaan valvontatapaamisiin valvojan määrääminä ajankohtina;

5) pitämään yhteyttä valvojaansa täsmennetyssä toimeenpanosuunnitelmassa määrättyllä tavalla;

6) käsittelemään huolellisesti 6 §:n 1 momentissa tarkoitettuja valvontavälineitä sekä noudattamaan niiden käytöstä annettuja ohjeita; sekä

7) päästämään valvontatehtävänsä suorittavan Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehen ja hänen seurassaan olevan apuvalvojan asuntoonsa.

14 §

Päihteettömyys

Tuomittu ei saa valvontarangaistuksen täytäntöönpanon aikana käyttää huumausainelain (373/2008) 3 §:n 1 momentissa tarkoitettua huumausainetta, alkoholia eikä muuta päihdyttävää ainetta eikä olla päihdyttävän aineen vaikutuksen alainen.

15 §

Päihteettömyyden valvonta

Tuomittu on velvollinen päihteettömyytensä valvomiseksi vaadittaessa antamaan virtsa- tai sylkinäytteen taikka suorittamaan puhalluskokeen. Tuomittu voidaan myös velvoittaa saapumaan soveltuvaan Rikosseuraamuslaitoksen yksikköön, terveyskeskukseen tai päihdehuoltolain (41/1986) mukaiseen yksikköön virtsanäytteen antamista varten.

Jos tuomittu valvontakäynnin tai muun valvontaan liittyvän tilaisuuden yhteydessä taikka 3 §:ssä tarkoitettuun toimintaan liittyvässä tilaisuudessa on ulkoisista merkeistä päätellen todennäköisesti alkoholin tai muun päihdyttävän aineen vaikutuksen alainen, Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehen on kirjattava päihtymystilaa koskevat havainnot. Tuomittu voidaan myös velvoittaa 1 momentissa tarkoitettuun päihteettömyyden valvontaan. Jos päihtymystila on ulkonaisista merkeistä päätellen ilmeinen, koetta tai näytettä ei tarvitse ottaa, ellei tuomittu sitä vaadi. Tuomitulta, joka ilman pätevää syytä kieltäytyy puhalluskokeesta taikka virtsa- tai sylkinäytteen antamisesta, voidaan määrätä otettavaksi verinäyte.

Jos tuomitun todetaan puhalluskokeen perusteella olevan alkoholin vaikutuksen alainen, Rikosseuraamuslaitoksen on ryhdyttävä 18 tai 19 §:ssä tarkoitettuihin toimenpiteisiin. Jos tuomitun virtsa- tai sylkinäytteen perusteella todetaan käyttäneen päihdyttävää ainetta, tulos on varmistettava laboratoriossa, joka täyttää huumausainetestien tekemisestä säädettyt laatuvaatimukset. Samoin on menettävä, vaikka pikatestin tulos on negatiivinen, jos on perusteltua syytä epäillä päihtymystilaa. Jos varmistettu tulos osoittaa tuomitun käyttäneen 14 §:ssä tarkoitettua huumausainetta taikka lääkettä, jonka käyttämiseen hänellä ei ole oikeutta, Rikosseuraamuslaitoksen on ryhdyttävä 19 §:ssä tarkoitettuihin toimenpiteisiin.

16 §

Turvataarkastus

Tuomittu saadaan tarkastaa valvontaran-

gaistuksen täytäntöönpanon turvallisuudesta huolehtimiseksi ja järjestyksen turvaamiseksi.

Turvataarkastuksessa Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehellä on oikeus metallinilmaisinta, muuta vastaavaa teknistä laitetta tai koulutettua koiraa käyttäen taikka vaatteita tunnustelemalla tarkastaa tuomittu sen varmistamiseksi, ettei tuomitulla ole hallussaan esinettä tai ainetta, jolla voidaan aiheuttaa vaaraa henkilön turvallisuudelle taikka jonka hallussapito on muuten laissa tai lain nojalla kielletty.

Turvataarkastusta tekevällä Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehellä on oikeus ottaa pois turvataarkastuksessa tai muuten löydetty 2 momentissa tarkoitettu esine ja aine. Pois otetut esineet ja aineet on luovutettava poliisille tai, jos siihen ei ole lain mukaan estettä, palautettava tuomitulle.

Turvataarkastuksessa on vältettävä aiheettoman huomion herättämistä. Tarkastus on tehtävä puuttumatta enempää kenenkään oikeuksiin ja aiheuttamatta suurempaa haittaa kuin on välttämätöntä tehtävän suorittamiseksi.

17 §

Tilapäinen poikkeaminen velvollisuudesta osallistua toimintaan tai pysyä asunnossa

Tuomitulle voidaan yksittäistapauksessa antaa lupa tilapäiseen poikkeamiseen 9 §:ssä tarkoitettuun toimeenpanosuunnitelmaan sisältyvästä velvollisuudesta, jos se on välttämätöntä tuomitun sairastumisen tai muun rangaistuksen täytäntöönpanoon vaikuttavan ennalta arvaamattoman tapahtuman vuoksi. Tuomittu on velvollinen viivytyksettä ilmoittamaan edellä tarkoitetusta syystä Rikosseuraamuslaitokselle.

Tuomittu voi poiketa 9 §:ssä säädetystä velvollisuudesta ilman etukäteen saatua lupaa, jos poikkeaminen on 1 momentissa tarkoitettua tilanteessa välttämätöntä pakottavista syistä. Tuomittu on velvollinen ilmoittamaan asiasta viivytyksettä Rikosseuraamuslaitokselle.

18 §

Velvollisuuksien rikkominen

Jos tuomitun epäillään muutoin kuin jäljempänä 19 §:ssä tarkoitetulla tavalla rikkoneen 13—15 tai 17 §:ssä tarkoitettuja velvollisuuksiaan, Rikosseuraamuslaitoksen on tehtävä asiasta selvitys. Selvitystä tehtäessä tuomitulle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Jos tuomitun todetaan menettelleen tässä laissa säädettyjen velvollisuuksiensa vastaisesti, Rikosseuraamuslaitoksen on annettava hänelle kirjallinen varoitus.

Varoituksen antamisen yhteydessä tuomitulle on ilmoitettava, että varoituksen noudattamatta jättäminen johtaa asian saattamiseen käsiteltäväksi tuomioistuimessa ja mahdollisesti valvontarangaistuksen suorittamatta olevan osan muuntamiseen ehdottomaksi vankeudeksi.

19 §

Törkeä velvollisuuksien rikkominen

Jos tuomittu ei aloita rangaistuksen suorittamista tai jättää suorittamisen kesken eikä hänellä ole menettelyynsä hyväksyttävää syytä, syyllistyy rikokseen, josta on seuraamuksena ankarampi rangaistus kuin sakkoa, taikka hänelle annetusta kirjallisesta varoituksesta huolimatta uudelleen menettelee tässä laissa säädettyjen velvollisuuksiensa vastaisesti tai muutoin tahallisesti ja törkeästi rikkoo tässä laissa säädettyjä velvollisuuksiaan, Rikosseuraamuslaitoksen on ryhdyttävä toimenpiteisiin asian saattamiseksi tuomioistuimen käsiteltäväksi. Samalla on kiellettävä valvontarangaistuksen täytäntöönpanon aloittaminen tai keskeytettävä rangaistuksen täytäntöönpano, jos se on jo aloitettu.

20 §

Väliaikainen keskeytys

Rikosseuraamuslaitos voi väliaikaisesti keskeyttää valvontarangaistuksen tai sen jäljellä olevan osan täytäntöönpanon, jos tuomitun epäillään rikkoneen tässä laissa säädettyjä velvollisuuksiaan eikä asiaa saada selvitettyä välittömästi. Keskeytys saa olla enin-

tään yhden kuukauden pituinen. Rangaistusaika ei kulu keskeytyksen aikana.

21 §

Este valvontarangaistuksen suorittamiselle

Rikosseuraamuslaitos voi tilapäisesti keskeyttää valvontarangaistuksen täytäntöönpanon yhteensä enintään yhdeksi vuodeksi, jos valvontarangaistuksen suorittamiselle loppuun rangaistusaikana on sairaudesta, tapaturmasta tai muusta vastaavasta hyväksyttävästä syystä aiheutuva este. Rangaistusaika ei kulu keskeytyksen aikana.

Jos este kestää pitempään kuin vuoden, Rikosseuraamuslaitoksen on ilmoitettava asiasta syyttäjälle. Syyttäjä saattaa asian 25 §:n 1 momentissa tarkoitetun tuomioistuimen käsiteltäväksi.

Tuomioistuin voi pidentää valvontarangaistuksen täytäntöönpanoaikaa tai muuntaa valvontarangaistuksen suorittamatta olevan osan ehdottomaksi vankeusrangaistukseksi. Suorittamatta olevan ajan lyhyiden, tuomitun vakavan sairauden, tapaturman tai muun vastaavan syyn vuoksi, jota ei voida lukea tuomitun syyksi, voidaan jo suoritettu valvontarangaistus katsoa rangaistuksen täydeksi suoritukseksi.

22 §

Usean valvontarangaistuksen täytäntöönpano

Samaan aikaan täytäntöön pantavina olevat valvontarangaistukset lasketaan niitä täytäntöön pantaessa yhteen. Valvontarangaistusten 24 §:ssä tarkoitettujen määräosien yhteenlaskettu kesto rikoslain 6 luvun 13 §:n vähenykset huomioon ottaen on enintään yksi vuosi. Rikosseuraamuslaitoksen on tarvittaessa tarkistettava toimeenpanosuunnitelma rangaistuksen pitenemisen edellyttämällä tavalla.

23 §

Suostumuksen peruuttaminen ja olosuhteiden muutos

Jos valvontarangaistukseen tuomitun

kanssa samassa asunnossa asuva perustellusta syystä kirjallisesti peruuttaa 8 §:n 3 momentissa tarkoitetun suostumuksensa, Rikosseuraamuslaitoksen on selvitettävä, voidaanko valvontarangaistus panna täytäntöön muussa asunnossa, vai onko asia saatettava tuomioistuimen käsiteltäväksi.

Samoin on meneteltävä, jos tuomitun asunto vaihtuu tai olosuhteet hänen asunnonsaan muuttuvat siten, ettei valvontarangaistuksen täytäntöönpanoa voida jatkaa.

Selvityksen tekemiseksi valvontarangaistuksen suorittaminen voidaan väliaikaisesti keskeyttää 20 §:ssä tarkoitetulla tavalla.

Selvitystä tehtäessä tuomittua ja samassa asunnossa asuvaa henkilöä on kuultava.

24 §

Ehdonalainen vapaus ja koeaika

Valvontarangaistukseen tuomittu päästetään ehdonalaiseen vapauteen noudattaen rikoslain 2 c luvun 5—7 §:n säännöksiä ja ottaen huomioon mahdollinen rikoslain 6 luvun 13 §:n nojalla tehtävä vähennys. Samalla kertaa täytäntöönpantavia valvontarangaistuksia suorittava päästetään ehdonalaiseen vapauteen, kun valvontarangaistuksista on pantu täytäntöön aika, joka saadaan laskeamalla yhteen kustakin valvontarangaistuksesta siihen sovellettava rikoslain 2 c luvun 5 §:ssä tarkoitettu määräosa. Määräosaa laskettaessa päivän osaa ei oteta huomioon. Kun tuomittu päästetään ehdonalaiseen vapauteen, alkaa koeaika, joka on jäljellä olevan jäännösrangaistuksen pituinen.

Valvontarangaistuksen täytäntöönpanon viimeisenä päivänä Rikosseuraamuslaitos poistaa käytöstä ja ottaa haltuunsa valvontarangaistuksen täytäntöönpanossa käytetyt tekniset valvontalaitteet.

Jos tuomittu tekee koeaikana rikoksen, sovelletaan, mitä rikoslain 2 c luvun 14 §:ssä säädetään jäännösrangaistuksen määräämisestä täytäntöön pantavaksi.

4 luku

Vankeudeksi muuntaminen

25 §

Menettely vankeudeksi muuntamisessa

Rikosseuraamuslaitoksen on 19 §:ssä tarkoitettussa tapauksessa viipymättä laadittava asiasta selvitys syyttäjälle. Selvitystä laadittaessa tuomitulle on annettava tilaisuus tulla kuulluksi. Jos syyttäjä katsoo valvontarangaistukseen tuomitun menetelleen mainitussa lainkohdassa tarkoitetulla tavalla, hänen on viipymättä saatettava asia käsiteltäväksi siinä tuomioistuimessa, joka on ratkaissut valvontarangaistukseen johtaneen rikosasian ensimmäisenä oikeusasteena taikka jonka tuomio-piirissä tuomittu asuu tai vakinaisesti oleskelee.

Tuomioistuimen on ennen asian ratkaisemista annettava valvontarangaistukseen tuomitulle tilaisuus tulla kuulluksi. Myös Rikosseuraamuslaitoksen edustajalle on varattava tilaisuus antaa lausuntonsa, jollei tämä ole asian käsittelyn kannalta selvästi tarpeeton. Asia voidaan ratkaista valvontarangaistukseen tuomitun poissaolosta huolimatta. Käräjäoikeus on päätösvaltainen, kun siinä on yksin puheenjohtaja. Muutoin noudatetaan, mitä oikeudenkäynnistä rikosasioissa säädetään.

Valitus, jolla haetaan muutosta tuomioistuimen tämän pykälän nojalla tekemään ratkaisuun, on käsiteltävä kiireellisenä.

26 §

Valvontarangaistuksen sijaan tuomittava rangaistus

Jos tuomioistuin toteaa valvontarangaistukseen tuomitun menetelleen 19 §:ssä tarkoitetulla tavalla, sen on muunnettava valvontarangaistuksesta suorittamatta oleva osa ehdottomaksi vankeusrangaistukseksi, jonka vähimmäisaika on neljä päivää.

Jos tuomitun suoritettavana on ollut useita

valvontarangaistuksia, yhteenlaskettujen valvontarangaistusten suorittamatta oleva osa on muunnettava ehdottomaksi vankeudeksi. Jos muunnettu vankeusrangaistus johtaisi eri määräosien soveltamiseen, täytäntöönpanossa noudatetaan, mitä rikoslain 2 c luvun 6 §:ssä säädetään ehdonalaisesta vapauttamisesta yhteisestä rangaistuksesta.

27 §

Uusi vankeusrangaistus

Jos syyttäjä päättää syyttää valvontarangaistusta suorittavaa tai siihen tuomittua rikoksesta, josta voi syyttäjän arvion mukaan olla seuraamuksena ehdotonta vankeutta, syyttäjä voi valvontarangaistuksen täytäntöönpanon kieltämiseksi ilmoittaa asiasta Rikosseuraamuslaitokselle. Rikosseuraamuslaitoksen on ilmoituksen saatuaan kieltävä valvontarangaistuksen täytäntöönpanon aloittaminen tai jatkaminen.

Tuomitessaan aiemmin valvontarangaistukseen tuomitun henkilön ehdottomaan vankeusrangaistukseen sellaisen rikoksen johdosta, jonka tuomittu on tehnyt ennen hänen päästämistään ehdonlaiseen vapauteen, tuomioistuimien voi kieltää aloittamasta tai jatkamasta valvontarangaistuksen täytäntöönpanoa. Kieltäessään aiemmin tuomitun valvontarangaistuksen täytäntöönpanon tuomioistuimen on määrättävä, että suorittamatta oleva osa valvontarangaistuksesta on suoritettava vankeutena.

Päätöstä aiemmin tuomitun valvontarangaistuksen täytäntöönpanon kieltämisestä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta.

28 §

Suoritetun valvontarangaistuksen huomioon ottaminen

Kun valvontarangaistukseen tuomittu tuomitaan uuteen rangaistukseen 21 §:n 3 momentissa, 26 §:ssä tai 27 §:n 2 momentissa tarkoitettussa tapauksessa, muuntamisessa yksi päivä tai päivän osa suoritettua valvontarangaistusta vastaa yhtä päivää vankeutta.

Muuntamisessa noudatetaan tuomitulle edullisinta laskutapaa.

Jos tuomittu 12 §:ssä tarkoitettussa tapauksessa muutoksenhaun johdosta tuomitaan vankeusrangaistukseen, Rikosseuraamuslaitoksen on vähennettävä täytäntöönpantavasta vankeusrangaistuksesta määrä, joka vastaa valvontarangaistuksesta suoritettua osaa. Vastaava vähennys on tehtävä, kun tuomioistuin on kieltänyt valvontarangaistuksen täytäntöönpanon, muttei ole määrännyt vankeusrangaistuksena täytäntöönpantavaksi jäävän rangaistuksen pituutta. Jos tuomittu on päässyt valvontarangaistuksesta ehdonlaiseen vapauteen, noudatetaan vastaavasti, mitä vankeuslain 3 luvun 6 §:ssä säädetään erotuksen täytäntöönpanosta. Vähentämisessä noudatetaan muutoin, mitä 1 momentissa säädetään.

5 luku

Valvoja, apuvalvoja ja päätöksenteko

29 §

Valvoja ja hänen apunaan toimiva henkilö

Yksittäisen valvontarangaistuksen täytäntöönpanosta vastaa tehtävään nimetty Rikosseuraamuslaitoksen virkamies (*valvoja*). Valvontarangaistuksen tarkoituksenmukaisen täytäntöönpanon edistämiseksi valvojan avuksi voidaan määrätä tehtävään suostunut henkilö (*apuvalvoja*), jolla on tehtävän hoitamiseen soveltuva rikosseuraamusalan, sosiaalialan, terveysalan tai kasvatustieteen koulutus sekä työkokemus. Apuvalvojan tehtävään voidaan määrätä muukin siihen sopiva henkilö, jos se on tarpeellista valvonnan turvaamiseksi.

Rikosseuraamuslaitos tekee apuvalvojan kanssa sopimuksen tehtävän hoitamisesta sekä päättää hänelle valtion varoista maksettavasta palkkiosta ja kulukorvauksesta. Rikosseuraamuslaitoksen ja apuvalvojan välille ei synny virka- eikä työsuhteita.

Apuvalvojan sovelletaan tehtävässään kielilakia (423/2003) ja rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä. Vahin-

gonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

30 §

Valvojan ja apuvalvojan tehtävät

Valvojan tehtävänä on:

- 1) valvoa tuomitulle tässä laissa säädettyjen velvollisuuksien noudattamista;
- 2) olla yhteydessä tuomittuun ja riittävässä määrin tehdä sekä ennalta ilmoitettuja että ennalta ilmoittamattomia valvontakäyntejä tuomitun asuntoon;
- 3) olla yhteydessä paikkaan, jossa tuomittu osallistuu 3 §:ssä tarkoitettuun toimintaan ja tarvittaessa tehdä sinne valvontakäyntejä;
- 4) olla tarvittaessa yhteydessä tuomitun kanssa samassa asunnossa asuviin ja alle 18-vuotiaan tuomitun huoltajaan, edunvalvojaan tai muuhun lailliseen edustajaan;
- 5) tukea ja ohjata tuomittua;
- 6) ilmoittaa Rikosseuraamuslaitokselle tässä laissa säädettyjen velvollisuuksien rikkomisesta sekä laatia selvitys asiasta;
- 7) huolehtia muista valvontarangaistuksen vaatimista toimenpiteistä.

Apuvalvojan tehtävänä on toimia valvojan apuna 1 momentissa säädettyissä tehtävissä. Apuvalvojalla on oikeus tehdä valvontakäyntejä tuomitun asuntoon ainoastaan valvojan tai muun Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehen seurassa. Apuvalvojan on lisäksi noudatettava Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehen hänelle valvontarangaistuksen täytäntöönpanoa varten antamia määräyksiä sekä ilmoitettava tälle, jos tuomittu ei täytä velvollisuuksiaan. Valvojan ja apuvalvojan on kohdeltava tuomittua asianmukaisesti sekä niin, ettei tuomitulle ja hänen kanssaan samassa asunnossa asuville aiheudu tarpeettomasti haittaa.

31 §

Päätösvalta

Rikosseuraamuslaitoksen yhdyskuntaseuraamustoimiston johtaja päättää 19 §:ssä tarkoitettua täytäntöönpanon aloittamisen kielttämisestä ja keskeyttämisestä sekä toimenpiteistä, joita 19 §:ssä tarkoitettu törkeästä velvollisuuksien rikkomisesta aiheutuu.

Yhdyskuntaseuraamustoimiston johtaja, työjärjestyksessä määrätty apulaisjohtaja tai rikosseuraamusesimies päättää 18 §:ssä tarkoitetun varoituksen antamisesta, 20 §:ssä tarkoitettua väliaikaisesta keskeytyksestä, 21 §:ssä tarkoitettua rangaistuksen tilapäisestä keskeytyksestä esteen vuoksi, 23 §:ssä tarkoitetun suostumuksen peruuttamisen aiheuttamista seurauksista ja 15 §:ssä tarkoitetun verinäytteen ottamisesta. Täytäntöönpanopäällikkö tai työjärjestyksessä määrätty muu virkamies vastaa rangaistusajan laskeamisesta ja päättää ehdonalaisten vapautteen päästämisestä.

Valvoja tai muu työjärjestyksessä tehtävään määrätty Rikosseuraamuslaitoksen virkamies päättää muusta 15 §:ssä tarkoitettua päihitteettömyyden valvonnasta kuin verinäytteen ottamisesta, 16 §:ssä tarkoitettua turvatarkastuksesta, turvatarkastuksessa löydettyjen esineiden ja aineiden pois ottamisesta ja 17 §:ssä tarkoitettua tilapäisestä oikeudesta poiketa velvollisuudesta osallistua toimintaan tai pysyä asunnossaan.

6 luku

Erinäiset säännökset

32 §

Matkakustannukset

Rikoksesta epäillylle maksetaan valvontarangaistuksen edellytysten selvittämisestä ja toimeenpanosuunnitelman laatimisesta aiheutuneet ja tuomitulle täytäntöönpanon valvontaan liittyvät tarpeelliset matkakustannukset valtion varoista.

Myös muut 3 §:ssä tarkoitettuun toimintaan osallistumiseen liittyvät matkakustannukset voidaan korvata valtion varoista, jos se on tuomitun varattomuus taikka matkakustannusten peruste tai määrä huomioon ottaen yksittäistapauksessa perusteltua.

Kustannukset maksetaan halvimman julkisen kulkuneuvon käyttämisestä aiheutuneiden kustannusten mukaan.

33 §

Keskusvalvonnan järjestäminen

Rikosseuraamuslaitos järjestää valvonta-

rangaistuksen täytäntöönpanon keskusvalvonnan valtakunnallisesti ja alueellisesti. Rikosseuraamuslaitos voi myös hankkia ja tehdä sopimuksia keskusvalvonnan tietojärjestelmistä, niiden ylläpidosta sekä tietojärjestelmän teknisestä valvonnasta ja hälytyksen lähetyksen, vastaanottamisen ja välityspalveluista yksityiseltä palvelun tuottajalta, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi. Sopimuksessa tulee määritellä valvonnassa käytettävät tietojärjestelmät, ohjelmistot, keskusvalvonnassa suoritettavat tehtävät, tehtäviä hoitava henkilöstö ja muut vastaavat keskusvalvonnan asianmukaisen hoitamisen kannalta tarpeelliset seikat. Rikosseuraamuslaitoksen on huolehdittava, että työntekijöillä on tehtävässä tarvittava koulutus ja kokemus. Rikosseuraamuslaitos valvoo toiminnan asianmukaisuutta ja vastaa siitä, että keskusvalvontaa hoidetaan luotettavasti ja ammattitaitoisesti.

Jos keskusvalvontaa hoidetaan 1 momentissa tarkoitettulla tavalla sopimuksen perusteella, oikeudesta päättää keskusvalvonnassa syntyvien asiakirjojen luovuttamisesta säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 14 §:n 1 momentissa ja keskusvalvontatoimintaa hoitavan yrityksen työntekijän vaitiolovelvollisuudesta saman lain 23 §:ssä. Keskusvalvontatoimintaa hoitavan yrityksen työntekijällä ei ole oikeutta päästä Rikosseuraamuslaitoksen rekistereihin. Työntekijään sovelletaan tehtävässään kielilakia ja rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä.

34 §

Etsintäkuulutus

Jos valvontarangaistukseen tuomittua ei tavata eikä hänen oleskelupaikkaansa saada selville, Rikosseuraamuslaitos antaa tuomittusta etsintäkuulutuksen. Tuomittua kehoitetaan etsintäkuulutuksessa viimeistään määräpäivänä ottamaan valvontarangaistuksen täytäntöönpanoa varten yhteys ulosottomieheen. Etsintäkuulutuksessa on ilmoitettava, että muussa tapauksessa pannaan vireille menettely valvontarangaistuksen muuntamiseksi ehdottomaksi vankeudeksi.

35 §

Virka-apu

Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehellä on oikeus saada virkatehtävänsä suorittamiseksi poliisilta poliisilain (493/1995) mukaista virka-apua.

36 §

Tarkemmat säännökset ja määräykset

Tarkemmat säännökset täytäntöönpanon aloittamisesta, täytäntöönpanoviranomaisten tehtävistä, täytäntöönpanomääräyksestä, täytäntöönpanomenettelystä, apuvalvojan määrittämiseen liittyvästä menettelystä, valvontarangaistukseen liittyvien asiakirjojen laatimisesta, käsittelystä ja sisällöstä, turvatarkastuksesta ja sen kirjaamisesta, valvontarangaistukseen tuomitun epäillyn päihtymystilan toteamisesta ja kirjaamisesta, valvontarangaistukseen tuomitun velvollisuuksien rikkomisen selvittämisestä ja kirjaamisesta, valvontarangaistuksen keskeytyksen kirjaamisesta, menettelystä velvollisuuksien rikkomistapauksissa, 3 §:ssä tarkoitetuksi toiminnaksi hyväksyttävästä toiminnasta, menettelystä ehdonalaan vapautteen päästämässä sekä epäillylle tai tuomitulle aiheutuneiden matkakustannusten korvaamisesta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö voi antaa tarkemmat määräykset rangaistusajan laskemisesta sekä menettelystä 3 §:ssä tarkoitettuun toimintaan osallistumisen velvollisuuden noudattamisen ja päihitteettömyyden valvonnassa.

37 §

Korvaus valvontarangaistukseen tuomitun aiheuttamasta vahingosta

Edellä 3 §:ssä tarkoitettun toimintavelvollisuuden suorittamispaikalle ja sen henkilökuntaan kuuluvalla sekä sivullisella korvataan valtion varoista esine- ja henkilövahinko, jonka tuomittu on aiheuttanut huolimattomuudellaan valvontarangaistukseen kuuluvaa palkatonta työtä tehdessään.

Rikosseuraamuslaitoksen on tehtävä selvitys 1 momentissa tarkoitettusta teosta. Korvauksen suorittaa Rikosseuraamuslaitos. Rikosseuraamuslaitos voi maksaa korvauksena samasta esine- tai henkilövahingosta enintään 5 000 euroa.

38 §

Viittaussäännös

Siviilipalveluslain (1446/2007) 74 tai 75 §:n taikka asevelvollisuuslain (1438/2007) 118 §:n nojalla tuomittavan vankeusrangaistuksen sijasta voidaan tuomita valvontarangaistus, jos rikoslain 6 luvun 11 a §:ssä säädettyt edellytykset täyttyvät. Tällaisen valvontarangaistuksen täytäntöönpanoon sovelletaan, mitä siviilipalveluslain 74 ja 75 §:ssä,

Helsingissä 8 päivänä huhtikuuta 2011

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

81 §:n 2—4 momentissa ja 82—85 §:ssä sekä asevelvollisuuslain 118 §:ssä säädetään vankeusrangaistuksesta ja ehdonalaisesta vapauttamisesta. Muilta osin valvontarangaistuksen täytäntöönpanoon sovelletaan tätä lakia.

7 luku

Voimaantulo

39 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä marraskuuta 2011.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

Oikeusministeri *Tuija Brax*